

Kramerijs 5

Digitální knihovna

Podmínky využití

Knihovna poskytuje přístup k digitalizovaným dokumentům pouze pro nekomerční, vědecké, studijní účely a pouze pro osobní potřeby uživatelů. Část dokumentů digitální knihovny podléhá autorským právům. Využitím digitální knihovny a vygenerováním kopie části digitalizovaného dokumentu se uživatel zavazuje dodržovat tyto podmínky využití, které musí být součástí každé zhotovené kopie. Jakékoli další kopírování materiálu z digitální knihovny není možné bez případného písemného svolení knihovny.

Hlavní název: **Za svobodné Československo**

Názvy článků: **Karel Čapek vypráví o svém dětství, O jednotu vojáků vyrostlých v ohni front, Pan profesor v pekle, U letců v Anglii, Tanky zprava, k palbě!, Legionář píše mladším druhům**

Identifikátor ISSN: **1805-7403**

Stránky: **[1], 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8**

Svobodné ČESKOSLOVENSKO

ÚSTŘEDNÍ DENÍK ČESKOSLOVENSKÉ ARMÁDY

NEDELE 23. PROSINCE 1945 • ČÍSLO 168 (312) ROČNÍK 1 (2) • CENA 2 Kčs • I. VYDÁNÍ

Kouzlo Štědrého večera

Karel Nový

Jako kdysi na dětství a na zelenou mladost, tak dneska, chystajíc se k oslavě Ježíšova narození, vzpomínáme na léta, která se právě přehnal přes pole a města a naše hlavy. Brahma se tím vzpomínám sebe víc — jsou v nás vřity ohnivé radosti, a krutá bráza skoro nezaruší.

Snažili se nás přesvědčit, ať Hácha sám, ať Frank či Moravec, že naše ztotožnění vlasti je semí pořádku a pokoje a vřadícími SS-many a gestapem náležitě ochráněna před válečnou smrtí. Dni klidu a míru! Nebyly ve skutečnosti než kapkami neumdlévajícího krvavého deště. Rádost z blízkosti se vánoce? Kouzlo štědrých večerů? Žár selanky shlasla. Kdysi dávno umílkla fujara naviňavých pastýřů a na místě dojemného zpěvu andělů žněl dusot hluňavých bot po ulicích rodných míst, v nichž byli doma Němci a my nešťáoudci cizinci.

Ach, sladký Ježíši, do jakého kanálu Tě zahnal holomci káta Himmlera?

Rádost z vánoce, které přicházely v lhostejných mlhách, nebo ve sněhu a ledu?

A přece! Ano! Ve svatečce po každé mluvil do rozhlasu představitel a zástupce porobeného kmene, vyvíjány prezident Československé republiky. Rok co rok o Štědrém večeru — každým rokem nás bylo méně — sedali jsme u ampulů a naslouchali mu.

Ale ne každý jsme měli radiový přístroj, i scházeli jsme se po domech a po chalupách, sociální demokracie, čsl. socialisté, komunisté, klerikální, živnostníci, i ti, co volivali beranovce. Nepáli jsme se po barvách stran, k nimž jsme patřili. Dobrý byl ten, kdo zůstal věren. Žil jsem v Praze i na vsi a vím, jak se bývali agrárníci — ovšem, nikoli zamožní — proměnili, jak i námi socialisty se scházeli. Procházelí tmou lesy, jako po tichéleté válce naši předci k tajným bohoslubům, a všichni jsme byli stejné vzrušení, když v černé světnici se ozval známý prezidentův hlas. Byli jsme jeden svazek, sta a tisíce svazků, jeden národ. — Za tou nesmírnou barierou jedovatých hákových křížů, za tou clonou z těžkých mlh či ze sněhu a mrazu zněl v nesmírné dálce a přece na dosah ruku. Stál tu ve vyhaslé chalupě sám prezident dr. Beneš, přišel k nám přes práh, poznamenaný krví, každým rokem znovu poznamenaný. Přes práh chalup, přes práh světnic a pokojů vcházel k nám, k svému milému lidu.

Známy, dráhý hlas hovořil více k rozumu než k citu, jako Havlíček, jako Masaryk, pevný, jasný. Pozvedal naše hlavy a zrychloval tep našeho života, miliony československých srdcí rozcoval a sálal v jeden rytmus veliké naděje a víry.

Představitel a zástupce nepodlehlo státu stál před námi na krok, na dva, nezřelí jsme ho pro temnotu, a přece jsme ho viděli, v nekončné dálce za oceánem zřeli jsme šipitýlec se zbroj tohoto geniálního muže, jeho šití ukutý a vtepaný z naší pravdy a spravedlnosti.

Viděli jsme ho stát na výspě a mečem tvrdě bušit na brány egoistického, dravčího světa. Na rozdíl od J. A. Komenského, pokorného až na sám kraj, nechvil se náš prezident před paláci vládců jako prosebník, projížděl městy veleřít, zrazený ale sebevědomý bojovník a nesmířitelný žalobce. Tloukl na zbrocenou bránu svědomí světa.

Tlucte, bude vám otevřeno!

Bude nám znova otevřena cesta do plného života a do ztracené svobody!

Prožívali jsme nezamoutitelné, záračné okamžiky vidění a slyšení.

Prezidentovy projevy o válečných štědrých večerech, to byly nejdražšími dary. Náděje a víra, a my opláceli láskou. S výkřiky „ať žije Československá republika“ a s jeho jménem na tlescích odcházeli naši lidé ze života, jak zásady českých dějin a československého enudu kázaly. Jeho jméno bylo výzvovou k neochabujícímu vzduchu a k boji.

Dnes v osvobozené vlasti opět uslyšíme na štědrý večer jeho hlas. A bude to zajištění o zápasném tentokrát k bitvám mírovým, k budouvatecké práci. Ku práci trpělivé, úsilné, neochabující ve prosách našich rodin, ve prosách pozůstalých po padlých hrdinech, ve prosách „svobodné vlasti a svobodného národa Čechů a Slováků.“

Nasloucháme mu v tichu svých srdcí a plně jeho vůli!

Vytváříme tři typy vlastnictví: soukromé, družstevní a státní

Prezident Dr. Beneš o znárodnění

Významný výklad pro britský list

CTK Londýn 21. prosince. List „Manchester Guardian“ otiskl v těchto dnech na významném místě článek prezidenta republiky dr. Edvarda Beneše o znárodnění v Československu. Ve čtyřech bodech vysvětluje dr. Beneš příčiny a zásady znárodnění československých bank a některých průmyslových odvětví.

Dr. Beneš píše v prvním bodě: „Když jsme po osvobození Československa sestavili bilanci svých hlavních průmyslových odvětví a bank, shledal jsem, že banky byly zcela zruinovány otrokářskou politikou a průmysl, že je buď zručen, nebo vlastněn z rukou původních vlastníků. Vráťme majetek a banky do rukou českých jednotlivců, nebo zkonsoolidovat je bez podstatné státní pomoci a nových finančních záruk, bylo nemožné. Bylo proto nejlepší a nejspřavedlivější ponechat je ve veřejném vlastnictví a prohlásit je zásadně za státní majetek, i když budou později spravovány podle zásad soukromého podnikání a rentability.

PROBLÉM T. ZV. SUDETSKÝCH NĚMČŮ

V druhém bodě pojednává autor o t. zv. sudeťských Němcích, jejich intrikách a spiknutí a o rozhodnutí Československa vykonat nacismus a potrestat spravedlivě viníky, což znamená odsun všech fašistických Němců ze země. „Postupmáská konference tří velkých vítězných mocností schválila náš postoj v této věci a nyní začínáme, v dohodě se Spojencem, odsunovat Němce organizovaným lidovým způsobem. Zkonfiskovali jsme jejich majetek jako majetek zrádců.“ Prezident vysvětluje, že znárodnění tohoto majetku je jedině vhodným řešením.

V třetím bodě ukazuje dr. Beneš na politické a hospodářské změny, jež nastaly následkem války v celé Evropě, Velká Británie předseda o konzervativní vládě k vládě laboristické, v posledních volbách ve Francii došlo k velké většině dvě levicové strany a třetí strana se silně socialistickou tendencí. Stejný vývoj je také v ostatních evropských státech. „Prostě na celé evropské pevnině se děje přechod od círného liberalismu k systému, v kterém budou mít socialistické síly značnou váhu anebo přímo převahu.“ Píše dr. Beneš, Československo je jedním z těchto států, které československé je jedním z těchto států, které československé zralé a jejich občané jsou dosti vzděláni a nemají být nuceni k socialistickému opanťování stávkami, revolty a srážkami, ale snaží se tomu vyhnout moudrou, sociálně pokrokovou, demokratickou.

Náš poměr k Polsku a Maďarsku

Rozprava o výkladu ministra Masaryka v zahraničním výboru PNS

V rozpravě, která se rozprázela v zahraničním výboru PNS po exposé ministra Jana Masaryka, promluvil většina členů za všechny strany Národní fronty. Poslanci, kteří vznesli dotazy o Těšínsku a o našem poměru k Polsku poukazovali zejména na rozdíl postupu Československa a polské vlády ve věci těšínských v posledních dobách. Poláci neslevují se své štatvé kampaně, prováděné všemi možnými, i nejdrastičtějšími prostředky a také se strany polské vlády jsme nevyšli dosud žádného projevu, naznačujícího změnu postojů ku revizi těšínské hranice. Naproti tomu Československá vláda nejen ve svých oficiálních projevech, ale i v administrativní činnosti na Těšínsku projevovala zdrženlivost a co největší dobrou vůli vůči polskému obyvatelstvu na Těšínsku. Ze srovnání této polské aktivity a československé zdrženlivosti vznikl v posledních dobách na Těšínsku pocit nejistoty a místní obyvatelstvo se ptá, zda snad Československá vláda ne-

stíká čestnou, otevřenou a jasnou politikou. Dr. Beneš zdůrazňuje: „Máme odvahu začít s touto pokrokovou socialistickou politikou a jsme si plně vědomi odpovědnosti, jež spočívá na našich bedrech.

ČESKOSLOVENSKO A SOVĚTSKÝ SVAZ

Čtvrtý bod prezidentského článku podtrhuje slovanskou povahu Československa a sousedství velkého slovanského státu — Sovětského svazu. Je hož sociální systém ovlivňuje Československo. Je dobře známo, že ideálům nemohou státní hranice bránit v cestě. „Bereme si od Sovětského svazu vše, čeho můžeme použít tak, jako to bereme od Velké Británie. Spojených států a Francie a jako jsme to činili vždycky v minulosti.“ Prezident zdůrazňuje, že všechny přeměny konáme vlastním způsobem, „československým způsobem“. Rozdíl proti minulosti je ten, že Československo vytváří tři typy vlastnictví: soukromé, družstevní a státní. „Děláme to klidně, rozvážně a důstojně, bez hádek a vnitřních konfliktů. Jsme si vědomi důležitosti těchto otázek pro život státu a národa stejně, jako jsme si vědomi velké odpovědnosti za jejich řešení.“

Dr. Beneš uzavírá svůj článek v důvěře, že se Československému lidu podaří dosáhnout úspěchu a že republika bude hrát v evropském a světovém hospodářském životě stejně důležitou úlohu, jakou hrála před válkou.

PRVNÍ ZEMĚ S ROZUMNÝM PLÁNEM ZNÁRODNĚNÍ

List „Manchester Guardian“ doprovází článek dr. Beneše úvodníkem, v kterém praví, že Československo je první zemí v osvobozené Evropě, kde byl vytvořen rozumný plán znárodnění „revoluční, pokud jde o účel a úmysl“. V úvodníku se zdůrazňuje, že Československý plán dospěl do nyníšší formy po dlouhých úvahách a rozpravách, a vytýčuje jeho hlavní zásady. Autor úvodníku připomíná, že prezident varuje v říci z 25. října, že znárodnění opatření nebudou znamenat žádné rychlé zlepšení životních podmínek a že očekává politickou a hospodářskou opoed kapitálu doma i se strany zahraničních investorů. Úvodník končí slovy, že Československý ministerský předseda Fierlinger je pln důvěry, že znárodnění přinese pomoc rozvoji hospodářských styků s jinými zeměmi, na nichž závisí prosperita Československa.

aleví něco ze svého zásadního stanoviska ve věci těšínské.

Ministr zahraničních věcí ve svých odpovědích znovu zdůraznil se vši rozhodností, že Československá vláda od Těšínska za žádných okolností neustoupí a ustoupiti nemůže. S povděkem kvitoval ministr Masaryk prohlášení slovenského poslance Dr. Friše, že otázka Těšínska je životní otázkou celé republiky, tedy Čechů právě tak jako Slováků, kteří jednoznačný postoj Československé vlády v této věci plně schvalují.

V rozpravě o našem poměru k Maďarsku poukázali členové na ožvilý maďarský revisionismus. Na tyto projevy a dotazy ministr prohlásil, že nečiníme v tomto směru naprosto žádných ústupků. I v Maďarsku trváme bezpodmínečně na zásadě předmnichovských hranic. Žádáme a navrhujeme výměnu obyvatelstva a bylo by dobře, kdyby nám v tom byla nápomocna žurnalistika, zejména slovenská, a ovšem v prvé řadě i Slovenská národní rada.

Svoboda nepřítelům svobody

Londýn (Reuter). O osobě sira Oswalda Moaleye, bývalého vůdce britské fašistické unie, nedávno propuštěného z internace, o britských fašistech a vyznavačích Hitlera, se rozprázela v do ní smémovně ve čtvrté živé diskuse. Labouristické poslanci položili ministru vnitra dotazy o posledních událostech, vyvolaných fašisty, o poskození Leninovy busty a jiných výtržnostech. Na upozornění, že fašisté vyhrožují sabotáží, pravil ministr, že nemá v úmyslu zavítat je občanských práv, ale že bedlivě sleduje tuto záležitost. Nemyslil, že britská demokracie by mohla být považena takovými hnutími malých skupin. Není třeba dělat z fašistů větší nebezpečí, než jakým skutečně jsou. Anglie je starou demokracií a velkým smyslem pro humor.

Na upozornění, že fašistické doktríny mluví na sám základ britské svobody, že už zničily více než jednu demokracii, jiné a že je neasmý poskytovat někomu svobodu, aby mohl svobodu zničit, odpověděl ministr, že tyto okolnosti jsou předmětem jeho nejbližší pozornosti. Když žádal komunistický poslanec Piratin, aby byla vydána opatření, jímž by se antisemitismus stal ilegální činností, pravil ministr vnitra, že nemůže jít dále, než kam už došel.

Předseda vlády Zd. Fierlinger generalissimu Stalinovi

Předseda vlády Zdeněk Fierlinger zaslal generalissimu Stalinovi blahopřejný telegram, v němž se praví: „Prostím Vás, abyste přijal od Československé vlády i ode mne nejvřelejší pozdravy při příležitosti Vašich narozenin. Celý náš národ s vděčností vzpomíná Vaši veliké zásluhy o osvobození Československa. Uptímně Vám přeji mnoho zdraví a síly ve Vaši skvělé činnosti, směřující k velikému cíli — štěstí veškerého lidstva.

Zdeněk Fierlinger,

předseda vlády Československé republiky.“

Sovětské řady našim vojákům

V pátek 21. t. m. vojenský atašé sovětského velvyslanectví plk. Sizov vyznamenal 80 příslušníků 1. čs. armádního sboru v SSSR z řad důstojníků, rotmistrů i poddůstojníků vysokými sovětskými řady. Vyznamenaní příslušníci čs. armády byli dekorováni z rozhodnutí Nejvyššího sovětu SSSR řádem Suvorova III. třídy, řádu Rudého praporu, Alexandra Něvského, řádem Vlastenecké války, řádem Rudé hvězdy, řádem Slávy, medailí za odvahu a Za bojové zásluhy. Významnému aktu byli přítomni za čs. armádu div. gen. Klapálek, div. gen. Najman, plk. Alchý a pplk. Zdražil.

TMNO

O čem se jedná v Moskvě

Moskva (Reuter). Přátelní šesté schůzce tří zahraničních ministrů předsedal americký zahraniční ministr Byrnes. Generální tajemník francouzského odborového svazu Louis Saillant zaslal třem zahraničním ministrům poselství, v němž žádá o zahájení akce proti generálu Francovi. Informované londýnské kruhy soudí, že otázka atomové energie byla prozatím nejdůležitějším bodem porad v Moskvě, a že rozgovory pokračují úspěšně. Všeobecně se soudí, že se nevykytily žádné nečekané nesměže.

Moskva (Reuter). Zdejší američtí pozorovatelé uštějví, že vývoj porad tří zahraničních ministrů je až dosud klidný a že ovzduší porad je velmi přátelské.

Co je důležitější?

Otázkou počtu politických stran na Slovensku se zabývá vojensko-politický deník „Bojovník“ a píše: „Otázka, kolik politických stran má být na Slovensku, není prvotná. Stojíme před těžkými a odpovědnými úkoly. Nezabýváme se starých reakčních životů, zima se nám vkrádá do přibýtků, tovarny musí omezovat výkon, zásobování potravinami stále ještě není uspokojivé. Vzhledem na tyto úkoly počet stran na Slovensku není dnes ještě nejpálavější otázkou. Dnes musíme všichni pracovat společně a jednotně. Štěstí národa nebude se měřit v budoucnosti počtem politických stran, nýbrž úspěchem vykonané práce.“

Němci chtějí soudit nacisty

Aschaffenburg (DANA). Obyvatelé německého města Aschaffenburg požádali prostřednictvím svého starosty okupační úřady o svolení, aby mohli postavit před soud býv. německého důstojníka Lamberta a býv. krajského vedoucího nacistu Wohlgemutha. Oba jsou odpovědní za zpusošení města, poněvadž bojovali i tehdy, když již bylo zřejmo, že boj je ztracen. Kromě toho dali popraviti pět Němců.

Karel Čapek vypráví o svém dětství

„Na druhé straně se šlo do mlýnice, to byl zas jiný, celý dřevěný svět, samé schůdky, palandy a trámy, ale jaké trámy a jaké šosny, parasy, takové jadrné a silné dřevo už ani na světě není. A na něm ležel hebký nános plev, otrub a mouky, všude běžely, šustily a pleskaly femeny, očíly se hřídele a kola, drncely stroje, všechno příjemně přidušené tím mouchným popráskem. Po schodech bál nahoru Vincek, to byl mládek, a pytlý obilí na zádech, jen mu ty pantofle na patách maskaly, a šora se sypalo zrní dřevěnými koryty od složení k složení až dole se troušila běloučká mouka, prosátá hedvábním do nastavených pytlů. To hedvábní byla nějaká velká vzrčnost, viděcky jednou za čas, dale starostlivě vyzdychal a vykládal, že už zas bude musit koupit nové hedvábní, a jak to je, bože zlatý, drahoty. — Snad se také pamatujete na ty dřevěné ruky, zakončené pytlíky, za kterých se sypalo melivo, viděcky mi to připadalo jako vema dřevěná, viděcky mi to připadalo jako dřevěná. On pracující mlýn je něco živého, je to spíš jako organický proces než jako dílo strojů. Viděl jsem takový pytel s moukou, když si ho pořádně všimnete, vypadá jako pravěká modla, tak důstojně a skoro lidsky — Za mlýnicí se šlo

Několik slov o programu čs. sociální demokracie

Program čs. sociální demokracie, schválený nedávným XX. sjezdem strany, sestává z prohlášení zásad a programu výstavby republiky. V prohlášení zásad se strana přihlásila k vědeckému sociálnímu vytvoření v minulém století Karlem Marxem a Bedřichem Engelsem. Údlostí posledních let znovu převládá potvrdit správnost vědeckého socialismu, jak pokud jde o kritiku a rozbor všech dosavadních společenských systémů, tak i pokud jde o směřování, jež z tohoto rozboru vyplývá pro postup socialistické strany. Je samozřejmé, že vědecký socialismus nese na sobě pečeť doby, ve které vznikl; předmětem jeho kritiky byl především kapitalistický systém, jak byl vybudován v pokročilých státech západní Evropy, zejména v Anglii, v době, kdy jeho zakladatelé po první výstavbě se svým učinem. Od té doby se pochopečně mnoho změnilo a postupně se měnil i kapitalistický společenský systém sám; měnil se tedy předmět socialistického rozboru, ale metoda rozboru, které zakladatelé vědeckého socialismu po první použili při kritice kapitalismu v tehdejších jeho formách, zůstala až do dneška spolehlivým vodítkem. Tvůrci vědeckého socialismu zjistili totiž cestou tvárné vědecké metody, že pro tehdejší období kapitalismu stejně jako pro všechny předcházející společenské systémy byl příznačným rysem způsob, jakým lidé vyráběli a jakým vyráběli elity měnili. Tyto výrobní formy, různé v jednotlivých dosavadních společenských systémech — otrokářské práce ve společnosti starověké, selské nevolnictví ve společnosti středověké a novodobá strojová tovární velkovýroba na kapitalismu — určovaly vždy dobu práce mezi lidmi, vztahy mezi lidmi a jednotlivými sociálními skupinami, jak se v průběhu vývoje vytvářely; určovaly tudíž ve svých důsledcích i rozvoj společnosti, stejně jako sociální, politické a kulturní poměry určitého období. Jakmile se výrobní formy určitého vývojového období rozvíjely natolik, že se ocitly v rozporu s vlastnickými poměry, došlo nutně k dělničtému vstupu, který záležel v tom, že na místo dosavadního společného a právní soustavy, jež se sama brzo rozvíje vývojových sil a tudíž i technické a sociální rozvoje vůbec, nastoupila společenská soustava nová, představující vyšší, dokonalejší vývojový stupeň lidské společnosti a lépe zajišťující její další rozvoj. Rozmach stroje, tovární výroby na počátku minulého století dal vzniknout novodobému kapitalismu; technický pokrok byl i později a zůstává dosud základem silou společenského vývoje. Proto marxistická kritika, která při rozboru tehdejšího dosavadního společenského období přihlíží k této technické — materiální — stránce společenského dění, měla vždy své oprávnění a má je i dnes.

Vycházejíc z těchto teoretických základů, podrobuje prohlášení zásad pečlivému rozboru situace, jak se u nás vyvíjí pořízkou Německa a obnovením samostatné Československé republiky. Kvůli převrat přinesl hluboké a trvalé změny politické, hospodářské a sociální, jež ve směru souhrnu vytvořily období nutně přechodné, nepropouštějící návratu k předminulosti ani poměrům a vztahům hlubokých zásahů do sociální struktury republiky, jež povedou k vytvoření nového sociálního společenského řádu, vybudovaného na kolektivním vlastnictví výrobních prostředků. Na základě takto pojeté situace dospívá prohlášení zásad k závěru, že „návrat k minulosti není možný a každé zadržování socialistického řešení způsobilo by jen nově a zbytečně komplikace, vyvolalo nejistotu a zbránilo rychlému a úspěšnému provedení poválečné rekonstrukce. Socialismus přestává tedy být jen zájem dělnické třídy a stává se podmínkou sociálního rozvoje vůbec. Perspektivou z dnešního přechodného období není už alternativa: socialismus anebo kapitalismus, výprst socialismus anebo chaos“.

Jako ústřední požadavek, jehož splnění má přiblížit k socialistické společnosti, vytýkl náš program zestránění základních složek našeho průmyslu a obchodu bank. Krátce po sjezdu stává se tento programový požadavek skutečností. Vydáním zestráněných dekretů byla opět vytvořena zcela nová situace a metoda vědeckého socialismu zůstává spolehlivým prostředkem rozboru i určení nových úkolů, jež z nové situace vyplývají. Vědecký socialismus nás totiž učí, že vědní zákon v přírodě i ve společnosti podléhá ustálené změně a vývoji. To platí nejen o zjevných přírodních, ale i o vývoji lidské společnosti. To platilo o všech dosavadních společenských systémech stejně jako o dnešním období, jež bylo zahájeno vydáním zestráněných dekretů. Také ve společenském systému tohoto období jsou obsaženy zbytky minulosti, dědictví překonaných dob kapitalistických, stejně jako prvky budoucího socialistického sociálního systému. Není pochyby, že právě zestráněný sektor našeho hospodářství, představující spíše českou výrobní i vlastnickou formu, je zárodkem socialismu v našem dnešním systému. Pod zorným úhlem socialistických perspektiv posuzuje proto strana jednotlivé úkoly, které život sám denně přináší; vychází při tom z poznání, že zestránění znamená, že náš hospodářský život bude napřesť řízen jedinými zájmy veřejnými a nikoliv protichůdnými a sobeckými zájmy soukromými a že zejména na několika klíčových obdobích poválečné rekonstrukce povede k netušenému rozvoji výrobních sil a výrobno-ati, umožňujícímu od základů nové a spravedlivější řešení sociální otázky. Sociální demokracie je si o svém vědoma, že tohoto cíle nebude dosaženo bez trpě-

livého, odhodlaného úsilí a bude-li třeba, po překonání posledního odporu zastánců věčného.

Sociální demokracie v duchu svého programu usiluje o vybudování demokracie vyššího typu, která doplní instituce dřívější demokratických systémů — občanská práva a politické svobody, všeobecné právo volební, parlamentarismus — novými lidovými orgány, jež zaručí lidu co největší účast na veřejné správě a pracujícím účast na řízení hospodářského života. Zestránění základních složek našeho hospodářství v rostoucí výstavbu na celý hospodářský život vedou k tomu, že vliv lidu a jeho orgánů dolehná na úseky, které se dříve upínaly výmysly a jakýmkoli zásahem veřejným a zůstávaly pod nadvládou jednotlivých skupin průmyslového a finančního kapitálu, jež využívaly své nekontrolovatelné hospodářské moci způsobem, málo odpovídajícím zájmům celku a republiky.

Podřízení hospodářského života státnímu vedení znamená také nesmírný přínos pro obranu republiky. Jím tím je dán zájem armády a všech jejích příslušníků o nový směr naší politiky hospodářské a sociální. Propracovaný požadavek sociální demokracie bylo vždy vybudování armády politicky vzdělané a zaručené všech politických práv jejím příslušníkům. Dosáhli jsme jím také tohoto cíle a je na všech příslušnících armády, aby si uvědomili, že politickým právům, jež jim byla přiznána, odpovídá povinnost trvalého a důkladného zájmu o všechny otázky politiky. Účast příslušníků branné moci na politickém životě znamená však vnášení stranických bojů do řad armády. Ostatně čím větší pozornost obrátí naši vojáci k politickým otázkám zásadního a programového rázu, tím snáze se vyhýbají sporům, jež často vyplývají epise z každodenního stranického boje, než z rozporů zásadních. Je to úkol tím důležitější vzhledem k tomu, že naše armáda je doplněná příslušníky nejmladší generace, kteří během uplynulých šest let měli málo příležitosti k získání znalosti o politických otázkách. Budí ovšem zděračeno, že jde o složitý úkol, který nebude splněn přes noc. Také tyto poznámky nemohou ani zdaleka včerpávat dané téma a mohou v nejlépeším případě jen upozornit na některé otázky, obsažené v programu čs. sociální demokracie.

Důležité úkoly Svazu brannosti

Na ustavující schůzi odbočky Svazu brannosti v Uh. Hradišti vystihl šéft Frant. Petrovský, zástupce velitele odbočky, trefně, že čemu byl Svaz brannosti ustaven:

„Brannost byla a je jedním z atributů samostatnosti a samostatnosti národa a státu. Neč dospějeme k bezpečnosti kolektivní nebo ideální dokonalosti lidské podle evangelia, je brannost národa též životní nutností, bez níž se národ a tím méně stát neudrží.“

Potřebu brannosti v centru Slouducka není třeba připomínat. Vímě všichni, jak jsme pociťovali na podzim r. 1938 a v r. 1945 bolestně, že naši mladí nebyli vojensky vyučeni. Provedli otázky a partydny byla: Byla vojáky? Umě zacházet se zbraní? Pravda, neměli jsme zbraní, ale když jsme nějaké sehnali, nevěděli jsme někdy co s nimi.

Vojenský výcvik nám nestačí. Použije náda zkušenost z dvaceti let trvání první republiky. My na vojné vyučujeme vojáky v jednotlivých disciplinách bojových, vytvářejeme je k dokonalosti fyzické i duševní, že je schopni řídit do boje. Po letech přijde jako záložník, tatík, mnohdy zapomněl, a fyzická zdatnost se také prý. Nutno ji udržovat. „Já jsem hodil na vojné granátům 50 metrů na cíl.“ Ano ale hod jim ještě po deseti letech! Tak my rozumíme brannosti.

Abychom mohli naučit brance co nejvíce, připravíme nám brance zdatné. Aby něco vydrželi, též hlad, zimu, strádání i nepohodlí bez civilního komfortu. Příprave je na túry a drany dal tři stovky za padesát cigaret a za tři dny jsou vykoupení. A na to beru 9.50 Kčs denně. Copak se to dal vydržet? Nejraději bych to sundal a ještě bych splnil. A dobře zaplnil. Já mám o civilu zlatý sl. Zanechal jsem snění o hradech, jak my je známe, a rád jsem naslouchal dosud nepoznanému novodobému hradebnímu.

„Co, prosím vás děláte v civilu?“ ozval se zvedavý hlas ze tmy. „Jsem národním správcem v Zati. Má tam brusnu a leštinu. A v tom j a s m d o m a. Tady na vojné m j m povál zavazet. Dostal jsem devět ostrých a teď čekám na sl.“ A tak to jelo a spalo se s nově dále. Prohrál vojenské tajemství (my je dožijeme), je ženista z polabského N., zdatný voják jen od plukovníka výš, byl dva roky v Říši jede na černo dom, je vyučený strojní zedník. Zikrálka, vojna ho nebaví. A v Zati čeká dívka. Mírně řečeno, bláznivě ho baví škola. Po zasluzce reanovoval neznámý, který se prohodil ani prvé demobilizace poddávající se v Terezíně. Využilí nováček, co je to armáda a co pro národ a stát dnes znamená. A rozvíjí svou debatu, která zvedla nad nověčkem odzvězující palec. Škola se pro tmu ho snad nevědí. Svůj pohyb v Říši chlubit vojáci došli nákrásem: Z o s e f G d r a k y A protože je tma vlnitá nákrásem mohomilůvka omešl. Snad dfinat...

Dřímav ve vlaku a najednou slyším:

„Tak strašnou vojnu jste, páno-ve, nezabíli.“ Tož jsem rázem proci-til, abych slyšel výpravci bohatýra naší doby. Ve tmě nevidí, kdo sedí naproti a kdo sedí vedle. Možná, že to bude vyprávění některého z těch, kteří dva roky putovali od Sokolova do Prahy. Možná, že to je dobrovolník ze západu, pamatující spínatost láboru v Agde, nebo boje o Dunkerque. A možná, že to je partydán, který prošel posled- ní zimu ve spole a hladu sloven- ských hor. Dřímala rázem se mne spálila.

„Představte si, že dnes nedosta- neme žádné mako na boty. Nikde nesezmeme kartě. A prosím, my musíme mít každých den čistý, ale i v těchto boty a šaty. A cínový dokrmadý šdný. Odpovědné jsem

O jednotu vojáků vyrostlých v ohni front

Významná vzpomínka na štídrověčerní poselství z roku 1944.

Před rokem, kdy na Východě stáli naši vojáci uť v okopech na půdě republiky, bojující s naci- smem závěrečnou bitvu, byl si jimi českoslovenští vojáci u Dunkerque. A ve chvíli, kdy všichni, západní i východní, vzpomínali na domov, jež se blížil každým výstřelem, vzpomněli i jedni druhých. Oboji v boji za stejnou myšlenku, za stejný cíl poslali si pod stromek telegrafický pozdrav. Vojáci i čs. sboru v SSSR, prostřednictvím svého bojového deníku „Za svobodné Československo“ telegrafovali:

„Z okopů vřytých v karpatských horách, posílám Vám přes fronty bojový vánoční pozdrav do Vašich postavení na druhém konci Evropy. My, vojáci i čs. sboru v SSSR, citíme, jak přes všechny ty dýky máme k Vám blízko, blízko tím, že stejně tvrdě bojujeme za pokoj lidem dobré vůle a za smrt fašistickým nepřítelům a zrádcům lidu. — Spojíme nás společný bojový úkol: Čestně a tvrdě bojovat za svobodu své země a svého lidu, bojovat a výsledky našeho blízkého vítězství udržet. — Vy a my, jsme tím základem, na kterém

bude vybudována nová demokratická armáda osvobozeného Československa. — Budeme silou, kterou nestrupe ve svých řadích zpřítelňovat národ, kdo nemá uřimný posel k našemu lidu a k naší pokrokové, lidové, demokratické social- ně a hospodářsky spravedlivé republice, jak jí hlásá náš prezident a vrchní velitel, Dr. Edvard Beneš.“

A západní bojovníci odpověděli slovy svého velitele:

„Většina vojáků na západní frontě prožívá tyto vánoce v zákopec Tepla a jízbu nahradí jim vědomí, že byli nepříteli. Jmenem čs., příslušníků západní fronty, pozdravujeme všechny vojáky v zahraničí a na všech frontách.“

Stejný pozdrav poslali i čs. letci.

Dnes je tomu rok A není méně důvodu, aby stáli snad bojovníci obou front meně těsně k sobě, než jak oyla tehdy vzdálené jejich srdece. Jestli není skončena práce rozabepčení toho zač bor- jovali. A je třeba prohloubit tyto krásné vztahy, které byly vykovány na kovárné války. Je třeba vytvořit pevné bratrství těch, kteří nasazovali svůj život, byli nepříteli a přispěli tak velkou hřívou k národnímu a státnímu osvobození. Je třeba pod- lžiti toto bratrství ve zbraní skutečnou organizaci, jejíž cíle by byly jako tehdy před rokem: stát společně a nezlomně proti nepřítelům naší svobo- dy, proti nepřítelům demokracie a lidové republiky.

Těm od „Zenitek“ a odkladářům pod stromček

„A když bude Svoboda potřebovat, pádu za- se“ — tak zakončila svoje ločení jedna z pří- slušnic východní armády, která pomalu odchá- zejí...

Tak se dovedla s námi rozloučit v minulých dnech desátník-žena Marie Rušáková. Hrdá na svůj vojenský šat, hrdá na své, vy tam ležící u Dukly, Žatky a či Kijeva a u vědomí kusu dobré práce, kterou s vámi — Samoroged, Randod, Pavlíšincová či Mikulová — přinesla do války té naší zemi mílovnou. Ta řekla i za vás Ljachu, Mikulová, Kelenovnu. Drmko a za vás chny, kteří jste pevně, neobjedné a s vřou ve vltázní šli se svými „Zenitkami“ až ku Praze.

Rozloučila se s námi desátník-žena beznohá Marie Rušáková. Odcházelá kamsi do inváz- dovný...

V roce 1939 přišla z Podkarpatské Rusi do Ruska a roku 1943 vstoupila do armády gen. L. Svobody, a kterou se probíla přes Kijev. Blou- Orken, žánky až k Dukle. U Machnovky 9 září 1943 byla těsně raněna. Po nemocničním ošetření nřde na Kavkaze vrátila se opět ke své jednotce.

Slyším i její slova štěstí. A vidím ten její vy- rovaný klid v pravé těsné tře. Mluvíci o pohrání ní nešťastím, které ji vřelý osud přivrátil a říkalci nám se spokojenosti a klid- dem je ji to obětování si.

Slyšte tu váty i my mnozí, kteří často prac- ně z vyložené zřetelnosti svého prosmělných dle- vostí, mnohdy i na úkor nastupujících záložnic- kých babky, kteří hrdí hrdy před vámi před- stavenými aby vám vltázní dopraviteli vltá šli, dost o odklad nástupu do vojenského službu? A kteří při rovnou své stáletosti, nepatrnosti- telnosti? Nejsi ani dost málo ochotni splnit vá- či vlasti slomek té povinnosti, kterou dala va- váta tomu voják-žena — a to za trochu svých podmínek než za kterých byste tak mohli uč- niti vy?

Dobře je to řekla, Marie Rušáková! Ta tro- slova budou od nás, kteří jsme přišli k „Zenit- kám“ po toh, slyšet vltácní v níh aby si vlt- pili v srdce kus svého vědomění a obdrželi pro to, co toh bylo a my musli vždy býti nej- drážší...

Bud zdatná a Rm ti dej na svých počutých cestách hodně pohody!

Popr. o z. V. Rošál

Třikrát s vojáky na trati Praha-Pardubice

gat. — Tma je mlánská. Suým pláštěm přikryje zbabělost záke- níka stejné, jako objeti mlčené. A proto buďme vědci i za ty chví- le, které nás všechny postihují. Se- řím si elektřinu. To platí pro msta a a dononost. Ale ani ve vlaku se neuviti. Chybí šároky a je poru- šeno zatčení. A tak jsme se vrátili k černým hodinkám, majícím pá- vah. Jiný doma u teplech kamínek, jiný ve vlaku.

Dřímav ve vlaku a najednou sly- ším:

„Tak strašnou vojnu jste, páno- ve, nezabíli.“ Tož jsem rázem proci- til, abych slyšel výpravci bohatýra naší doby. Ve tmě nevidí, kdo sedí naproti a kdo sedí vedle. Možná, že to bude vyprávění některého z těch, kteří dva roky putovali od Sokolova do Prahy. Možná, že to je dobrovolník ze západu, pamatující spínatost láboru v Agde, nebo boje o Dunkerque. A možná, že to je partydán, který prošel posled- ní zimu ve spole a hladu sloven- ských hor. Dřímala rázem se mne spálila.

„Představte si, že dnes nedosta- neme žádné mako na boty. Nikde nesezmeme kartě. A prosím, my musíme mít každých den čistý, ale i v těchto boty a šaty. A cínový dokrmadý šdný. Odpovědné jsem

dal tři stovky za padesát cigaret a za tři dny jsou vykoupení. A na to beru 9.50 Kčs denně. Copak se to dal vydržet? Nejraději bych to sundal a ještě bych splnil. A dobře zaplnil. Já mám o civilu zlatý sl. Zanechal jsem snění o hradech, jak my je známe, a rád jsem naslouchal dosud nepoznanému novodobému hradebnímu.

„Co, prosím vás děláte v civilu?“ ozval se zvedavý hlas ze tmy. „Jsem národním správcem v Zati. Má tam brusnu a leštinu. A v tom j a s m d o m a. Tady na vojné m j m povál zavazet. Dostal jsem devět ostrých a teď čekám na sl.“ A tak to jelo a spalo se s nově dále. Prohrál vojenské tajemství (my je dožijeme), je ženista z polabského N., zdatný voják jen od plukovníka výš, byl dva roky v Říši jede na černo dom, je vyučený strojní zedník. Zikrálka, vojna ho nebaví. A v Zati čeká dívka. Mírně řečeno, bláznivě ho baví škola. Po zasluzce reanovoval neznámý, který se prohodil ani prvé demobilizace poddávající se v Terezíně. Využilí nováček, co je to armáda a co pro národ a stát dnes znamená. A rozvíjí svou debatu, která zvedla nad nověčkem odzvězující palec. Škola se pro tmu ho snad nevědí. Svůj pohyb v Říši chlubit vojáci došli nákrásem: Z o s e f G d r a k y A protože je tma vlnitá nákrásem mohomilůvka omešl. Snad dfinat...

Všude je černá ovce, promluví se o blýž. Pomocná automobilní rota v N. je účastna na výrobě a opravách vojenských vozidel. Vojá- ci, o jejichž správě, poměru ke službě a světlým úkolům, nevěděl- či jen upírně chudla velitelé, ale poříze a nedostatky, které bě ro- pláze a rozvahou překládali. Vel- itel suše konstatuje: „Máme velkou výkonnost. Děláme a radosti více, než je předepáno. Zdržují: řádl. Mužstvo i důstojnický sbor.“

Dosud touběně čekají na osvětu, nemají ani osvětlovače a ani tle- vohodného důstojníka. Zdlísi se připravuje na otevření po Novém roce. Není zde kina, nemají na středních ani rozhlas. Nevědí nic o dvacetiminutových, nebo třicet- ychodných odpovědích. Ale pracují a dobře pracují. Mluvíme s nimi a vřdný z nich nenáhlí. Pravda, měli by radost, kdyby i o jejich vlté chutle se někdo postaral. Ale uvě- domuji si i své povinnosti a sdřaz- ňuji znamenitý poměr velitele para- ročička šice k mužstvu. A vě- řím, že osvětlovač důstojníka do- čká. Vyzvedněte vysokou morál- ku našich nováčků. Dosud neví- šdný z nich polstřed. A nezapo- mte, že je nejvíce „ládi“ vytvo- ření příspěvků. A k těm jsme mi zatím nemohli pomoci. Prošli dle- níci z pražských touden a dílen pracují stejně tvrdě na vojné. Jak když byli v civilu. A se stejným po- rozuměním...

Po třetí jsem se setkal s nově-

kem na zpáteční cestě. Jeí na ná- vltěku k nemocné matce někde v Československu. Samoplník. Nej- dříve jsme dohovázeli, jeati po od- čtu záložnicí mají prvo si jš říkat „stati mázové.“ Nakonec jsme se shodli, že počkají na par- ní novčky, před kterými jim len- to títit bude nejen slast, ale i ná- ležet. A potom nabídl a gestem ho- ným samoplníka americkou ciga- retu. To Jasevali k Ježíšku Libi se mu na vojné hlavně kamarádité u jejich druhé roty. Svou nepřítu v praporu a mají nejen první ve v- evitce, ale i v křvi. Nikdo nebyl s níh třeslám. A kasánské chodí k sobě do kina, prohlíží nám stránici, skřítky, boje, ale má smůlu. Naš nadporučík Klečka říká: „Hoši, drte se! A my to opravdu vydrži- me.“ Přibyl na vojné za necelé tři měsíce o 7 kilo. Mají vlastní hud- bu, chodí každé tůden do biogra- fu. Měli pěknou Mikulášskou a tš chystají veselého Silvestra. Jede potěšit maminku a potom ept. Ne- dostane ani na svátky dovolenou. Ale to se vydrží. Hlavně když mam- ka bude zdravá.

Ve 24 hodinách třikrát jsme se setkali s našimi nováčky. Zapome- me na hrstku Arné hořinky, vřdu tma je mlánská. A věme, že vltá- kina chape vojenskou službu a pre- konává její těžkosti s takovým po- rozuměním, jako profetici automa- bilisté z N. a samoplník, spěcha- jící k nemocné matce.

V tyto první vánoce ve svobodné republice vzpomeňme všech těch, kteří nejsou již mezi námi, kteří zaplatili tu nejvyšší daň obětováním svého života, aby my mohli žít svobodně.

V Sovětském svazu

U Kyjeva

U DUNKEROUE

[illegible]

Na Středním Východě

Děť, zmlodilá a děť. Vody rozličných ka-
malá kolem opuštných stárek se slépími koi-
Paiba důlostelectva, občas ostré dáky němeč-
kůloset kulošet a fěchavé odpovědi kulo-
šet naších. Stráde stojí v bunkrech na pr-
krajích vod ve staré, stáe desětletké zničē-
tované v zlkopu při cestě dšavě se do mly-
stopy nepřelíže! tam přicházely naše poslední
věci, a v nichž se zmlodila a křmēlila v tich-
ném občas přetřeseném volání koropří.
Hlídky chodily na zvláštní úkoly mezi němeč-
kyně a nevzruly se vřůcky v plném poletí.
Ambulance a věčné nevyslyšanými maršálky čer-
kaly na svých stannostkách – ani pāl dne jim
člověk nedopřál klidu.

Naposledy v boji

*To byly poslední bojové vánoce našich vojáků
na východní frontě.* V.

Takové byly naše poslední vánoce u Dunkerque v severní Francii. Svátky míru a pokoje.

6 SVOBODNĚ ČESKOSLOVENSKO

10